

‘De biodiversiteit is onze core business’ Rik Nijland

Ruim tien jaar is Seger van Voorst tot Voorst directeur van Het Nationale Park De Hoge Veluwe. In die periode zijn de luiken naar de buitenwereld opengezet. Wat niet is veranderd is de eigenzinnige koers. Om het landschap en de biodiversiteit in stand te houden, is het zaak constant in te grijpen, te tuinieren, zegt Van Voorst. ‘Het grote gevaar bij natuurbeheer zijn wisselingen in beleid; wij doen al honderd jaar hetzelfde trucje.’

‘Ik ben opgegroeid met het beheer van een landgoed. Dat is een belangrijk anker in mijn leven. Dankzij dat familiebezit kan ik trekker rijden, zaaien, planten, oogsten en bomen omhakken.’ Seger van Voorst tot Voorst (52) heeft groene wortels. Voordat hij werd gevraagd om directeur/bestuurder te worden van De Hoge Veluwe werkte hij als directeur van de PAN Parks Foundation, een netwerkorganisatie van grote natuurgebieden, vooral in Oost- en Noord-Europa. ‘Die had ik in opdracht van het Wereld Natuur Fonds opgezet, vanuit een zolderkamer bij Natuur & Milieu in Zwolle’, vertelt hij. ‘Wij adviseerden hoe die parken met hun natuur geld kunnen verdienen om zo minder subsidieafhankelijk te worden. Geen zak met geld uitdelen, maar uitleggen hoe je kunt ver-economiseren. Na verloop van tijd werd bij PAN Parks steeds meer over principes, criteria en dergelijke gepraat. Dat is niks voor mij; ik ben een jongen van de praktijk. Toen kwam De Hoge Veluwe. Men zei: ‘Als je zo goed weet hoe je geld moet verdienen met natuur waarom ga je dan niet je eigen park runnen?’

U bent nu ruim tien jaar directeur. Welk stempel hebt u gedrukt?
‘Vroeger was dit een soort Gallisch dorp, een in zichzelf gekeerd bedrijf verscholen achter het raster. We leggen nu onze keuzes uit; beheerplannen staan op internet. Omdat we openheid van zaken geven, hebben we denk ik ook nooit discussies over een onderwerp als de jacht. We draaien er niet omheen en leggen uit waarom we jagen (beheer en benutting) en waarom we daar dan bij voorkeur mensen voor inzetten die jagen leuk vinden. Daar is vast niet iedereen het mee eens, maar er is vrijwel altijd begrip. Contact met de bezoekers is essentieel. Onze tachtig medewerkers (53 FTE) zijn er nu echt van doordrongen dat hun salaris wordt opgebracht door betalende bezoekers. Daar moet goed mee worden omgegaan én ons product, de natuur, moet top zijn. Het op peil houden van de biodiversiteit is onze core business.’

Ziet de bezoeker dat ook?

‘Lang niet altijd. Er zijn bezoekers die hier speciaal voor de herten komen, goed voor de exploitatie natuurlijk, maar ecologisch gezien hebben we veel interessantere soorten, reptielen en insecten bijvoorbeeld. Ons publiek is nu eenmaal divers. Globaal komt een derde voor het park, een derde voor het Kröller-Müller Museum en een derde voor beide. Dat weerspiegelt ook onze missie: parkbezoekers inspireren en laten genieten van de eenvoud en de authenticiteit van natuur en landschap, van kunst en architectuur en van de historische verhalen. Ons streven is om duurzaam te investeren in het behouden, versterken en vernieuwen van dit drieluik.

Voor de een is natuur een aangeharkt landschap met vee in de wei; voor een ander is dat een zeldzaam vegetatietype. Dagelijks zijn we aan het tuinieren, zo noem ik het, om al die verschillende soorten en het landschap zo goed mogelijk in stand te houden. Dit is nu eenmaal een cultuurlandschap. Om de Korhoenders die we uitzetten een steuntje in de rug te geven, plaatsen we bijvoorbeeld extra Konijnen die op de tweede Maasvlakte zijn gevangen. Die houden de vegetatie kort, wat gunstig is, maar ze vormen ook een aantrekkelijker prooi voor de Havik. Die laten dan hopelijk de Korhoenders met rust. Als je iets wilt bereiken, dan moet je er ook echt voor gaan.’

En dat doet u ook zeker met het korhoender-project.

Dat loopt al vijf jaar.

‘Vanaf het begin hebben we daar tien jaar voor uitgetrokken. Dankzij ons fokprogramma zien we nu in het wild levende korren, ze komen de winter door, maar we hebben nog niet veel balts geconstateerd. Ik kan dan ook niet zeggen dat het een groot succes is, maar het is

domweg nog te vroeg voor een definitief oordeel. Ik ben nog altijd optimistisch over de kansen. Het zou ook doodzonde zijn als we geen succes hebben. Dan is het Korhoen definitief verdwenen van de Veluwe, en waarschijnlijk uit Nederland.'

Zo'n project kost veel geld. Is dat op te brengen? U benadrukt vaak dat Het Park nauwelijks subsidie krijgt.

'We hebben heel veel enthousiaste vrijwilligers die ons ondersteunen, bijvoorbeeld bij het fokken van de vogels. En we krijgen financiële steun uit het bedrijfsleven. Ik vind het eerlijk gezegd een gezond uitgangspunt om niet afhankelijk te zijn van subsidie. Net als alle andere natuurbeheerders ontvangen wij een aantal beheervergoedingen, maar die maken slechts 12 procent uit van de exploitatie van Het Park.

'Wij doen al honderd jaar hetzelfde kunstje. Die consistentie, blijven doen wat we doen, is van groot belang. Het grote gevaar bij natuurbeheer zijn wisselingen in beleid. Je moet nooit je eigen keuzes laten afhangen van de politieke wind van steeds wisselende kabinetten en de daaraan gekoppelde subsidiepotten. Wij roeien daardoor soms recht tegen de stroom in.

'Natuurlijk is er altijd wel wat te wensen. Als er iemand met een grote zak geld komt, zou ik best extra willen plaggen, meer willen doen voor het herstel van onze natte natuur en de publieksvoorzieningen moderniseren. Met dat laatste gaan we sowieso komende jaren aan de slag. Er komt een nieuw gebouw ter vervanging van restaurant De Koperen Kop met horeca, ontvangtzalen en de Parkwinkel. Wij noemen dat 'het Landhuis'. Ook moet op termijn de expositie in het Museonder worden vernieuwd.'

Begrazing met runderen en paarden is altijd een heikel punt geweest op De Hoge Veluwe.

'Bij ons wordt ook begraasd, maar wij doen dat met herten, varkens en moeflons. Op een nat gedeelte van het Deelse Veld, waar die beesten nauwelijks komen, zetten we trouwens bij wijze van experiment heiderunderen in die we leasen van Gelders Landschap. Het zijn stiertjes. Doordat die met hun kop en horens de bodem openleggen, bieden ze plantensoorten die verdwenen waren, zoals de Klokjesgentiaan, de kans om te kiemen. Maar die beesten staan wel binnen een stroomdraad; anders gaan ze ons hele park door. Dat moeten wij niet hebben. Zolang ik hier zit, gaan we verder geen koeien en paarden houden.'

Wat is daar tegen?

'Het ongebreideld begrazen met olopende populaties van grote grazers is rampzalig voor de biodiversiteit. Dat anderen daar anders over denken, komt omdat het wetenschappelijk onderzoek vooral is gericht op de positieve gevolgen van paarden en runderen op de natuur. Waarom is begrazing tot iets heiligs verheven? Omdat het

weinig kost en de beheerders dan zelf achterover kunnen leunen. Begrazing werkt in heel lage dichtheden prima om meer variatie te creëren, maar het is geen wondermiddel en je kunt het al helemaal niet op z'n beloop laten. Dat geldt bij ons ook. Varkens eten overwegend gras, maar 10 procent van hun menu bestaat uit dierlijke eiwitten. Die eiwitten zijn onder meer afkomstig van soorten die ons ook aan het hart gaan, zoals de Gladde slang of het Vliegend hert. Als je te veel varkens hebt, dan zijn die soorten gewoon weg. Wij fungeren daarom als predator om de varkensstand op een acceptabel niveau te houden. Tuinieren is onvermijdelijk. Te veel herten, idem, dan zijn andere organismen de klos.'

Bij u geen wildernisnatuur?

'Misschien kan dat in een afgelegen deel van Europa, maar niet in het sterk geurbaniseerde Nederland. Dan zouden we eerst 15 miljoen mensen het land uit moeten zetten. Het gaat er om dat wij in Nederland dingen doen die wetenschappelijk onderbouwd nut hebben voor de natuur. De vraag is of het experiment Oostvaardersplassen een succes is: verschillende Natura 2000-soorten lopen terug en de grote hoefdieren kampen met voedselgebrek.'

U hebt zich ook verzet tegen het weghalen van hekken op de Veluwe om dieren meer ruimte te bieden.

'Ons hek is heilig; dat heeft er ook voor gezorgd dat De Hoge Veluwe de afgelopen eeuw niet is aangetast: er zijn geen nieuwe wegen aangelegd, geen dorpen uitgebreid. Dat is een groot goed. Bovendien vindt het grote publiek het prachtig om via een poort het Park te betreden. Het is een idylle met een uniek drielুক: natuur & landschap, kunst & architectuur en historische verhalen. Een succesformule waar je niet aan moet tornen.'

Maar zo kunnen herten niet vrijelijk migreren, naar de uiterwaarden bijvoorbeeld.

'We hebben hier sinds een jaar in- en uitsprongen, zodat de herten wel degelijk naar de burens kunnen, maar niemand heeft me nog kunnen uitleggen wat een hert er voor belang bij heeft om naar de Rijn te lopen. Er zijn rond de Veluwe tal van ecoducten aangelegd, maar er is nooit een onafhankelijke studie geweest die het nut en de noodzaak en de effecten daarvan heeft vastgesteld. Naar mijn gevoel zijn er miljoenen weggegooid. Wij zijn wel voor de migratie van kleine dieren, maar men had nooit het Edelhert als het icoon van de verbindingzones moeten kiezen. Dat is funest geweest voor het draagvlak. Wij hebben hier prachtige, vitale herten, zonder bijvoeren. Die hoeven echt niet naar de uiterwaarden.'

